

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZÁMÍTÓGÉPI PROGRAM JOGI VÉDELME

SZJSZT-18/2014

A Fővárosi Törvényszék által feltett kérdések

1. Hasonlítsa össze a felperes részére az alperes által kifejlesztett 2001-es szoftver1 és az alperes által kifejlesztett szoftver2 programot, és ennek alapján adjon választ arra, hogy a későbbi szoftver2 a szoftver1 programmal azonos-e, vagy annak átdolgozása! Válaszát részletesen indokolja, és a vizsgálat módszerét részletesen ismertesse!
A kérdés megválaszolása során legyen figyelemmel arra, hogy a két program rendeltetése azonos, így a csak ezen túlmutató hasonlóságot értékelje!
2. Amennyiben az átadott programokból megállapítható, akkor adja meg, hogy a felperes és az alperes mikori állapotú (mikor elkészített) programokat adott át a szakértő részére!
3. Amennyiben a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetséges az 1. kérdés megválaszolása, részletesen fejtse ki ennek indokát!

Az eljáró tanács szakértői véleménye

Tekintettel arra, hogy a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”, az eljáró tanács a megkeresés, illetve a megkereséshez csatolt dokumentumok, továbbá a peres felek által rendelkezésre bocsátott adatok alapján hozta meg szakvéleményét.

Ad 1. Tekintettel továbbá arra, hogy az eljáró tanács számára átadott iratok bizonyossága szerint a peres felek, továbbá a törvényszék által felkért igazságügyi informatikai szakértők között hosszas levelezés volt folyamatban arról, hogy a szakértői vizsgálat céljából az alperes milyen adatokat volt köteles átadni, az eljáró tanács az alábbiak szerint rögzíti a számára átadott, a vizsgálat során értékelt, a peres dokumentumok körébe nem tartozó információk körét.

Sor-szám	Kitől származik	Az adat jellege	Megjegyzés
1.	Felperes	Szoftver1 C++ nyelven írt forráskódja és adatbázisa	Forráskód adatbázissal
2.	Alperes	Szoftver2 gépi assembly-kódja	A vizsgálatra átadott kód a forráskód reprodukciójára, ebből következően a vizsgálat elvégzésére nem alkalmas
3.	Alperes	Szoftver2 C++ nyelven írt forráskódja	Forráskód, adatbázis nélkül

Az eljáró tanács vizsgálatát nehezítette, hogy az alperes a szoftver2-t a hozzá tartozó adatbázis nélkül adta át az eljáró tanácsnak, ennek következményeként az eljáró tanács kizárólag a forráskódban található hivatkozásokból (például tábla- és mezőnevekből) vonhatott le az adatbázisra vonatkozó következtetéseket.

A vizsgálatot ugyancsak nehezítette, hogy a peres felek által átadott forráskódok gépi kódra való fordítása, illetve ezt követően futtatása csak a programok teljes struktúrájának ismeretében lett volna elvégezhető, ez azonban a szakértői munka kereteit meghaladta. Az megállapítható volt ugyanakkor, hogy a programok egyes moduljainak gépi kódra való fordítását szintaktikai hiba nem akadályozta.

A fentiek előrebocsátását követően az eljáró tanács – a kirendelő végzéssel egyező módon – megállapította, hogy mind a szoftver1, mind pedig a szoftver2 humán labor diagnosztikai feladatokat lát el. A két program által elérhetővé tett funkciók nagyfokú hasonlóságot mutatnak.

A két program esetében a forráskódot tartalmazó fájlok elnevezése ritkán azonos, gyakrabban nagymértékben hasonló, az érintett fájlok jellemzően azonos funkciót valósítanak meg.

Az eljáró tanács ezt követően azt vizsgálta meg, hogy levonható-e szerzői jogi következtetés önmagában abból a tényből, hogy két számítógépi programalkotás hasonló vagy azonos funkcionalitással rendelkezik. Az eljáró tanács e körben elsősorban az Európai Bíróság (EUB) SAS Institute Inc. kontra World Programming Ltd., C-406/10 számú ítéletére kíván hivatkozni, amely kimondta, hogy „a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i 91/250/EGK tanácsi irányelv¹ 1. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy sem a számítógépi program funkcionalitása, sem a számítógépi program keretében a program bizonyos funkcióinak a használata céljából alkalmazott programnyelv és adatfájlformátum nem minősül e program kifejezési formájának, és ekként nem részesül ezen irányelv értelmében a számítógépi programok szerzői jogi védelmében”.

¹ Az ítéletben hivatkozott szoftverirányelv kodifikált változata: Az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről. A kodifikált változat a hivatkozott változathoz képest érdemi eltérést nem tartalmaz.

A hivatkozott alapügy felperese az SAS Institute Inc. volt, amely a világ egyik legnagyobb analitikai szoftvereket gyártó vállalata, alperese pedig a World Programming Ltd., amely egy olyan programot hozott létre, amely az SAS Inc. szoftvere által megvalósított funkciókat másolta le. Az alapügy során az SAS Inc. arra tett kísérletet, hogy saját szoftverének funkcionalitására kiterjessze a szerzői jogi védelmet, és ezzel megakadályozza a World Programming Ltd. konkurens termékének piacra lépését. Az EUB ítéletében abból indult ki, hogy a szoftverirányelv célja a számítógépi programalkotások kifejezési formáinak védelme volt. Ilyen védett kifejezési formaként az EUB a szoftver azon megjelenítési formáit azonosította, amelyeknek többszörözése magának a szoftvernek a többszörözését eredményezi. Az EUB álláspontja szerint önmagában egy szoftver funkcionalitásának a többszörözése nem eredményezi magának a programnak a másolását, elsősorban azért, mivel adott funkcionalitás több módon is kivitelezhető az alkotási folyamatban.

Az SZJSZT egységes gyakorlata az EUB álláspontját követi. Eszerint egy program önálló szerzői jogi védelmét nem zárja ki önmagában az a körülmény, hogy az általa megvalósított funkciók hasonlóak vagy esetleg teljesen azonosak egy másik szoftver által biztosított funkciókkal. Különösen igaz ez azokban az esetekben, amikor a szerző (programfejlesztő) alkotási szabadságát jogszabályok, szakmai normák, hatósági előírások korlátozzák. Nyilvánvalóan ebbe a körbe tartoznak a banki és egészségügyi programok, illetve minden olyan tevékenység támogatására kialakított szoftver, amely fokozott állami felügyelet alatt áll. A gondolatot folytatva: az önálló szerzői jogi oltalomhoz csupán az szükséges, hogy – akár egy másik programhoz hasonló vagy azonos szoftveres funkciók megvalósításával – egyéni, eredeti alkotás jöjjön létre.

A fentieket követően az eljáró tanács megvizsgálta a forrásállományok ún. headerfájljait is. A C++ programozási nyelvben a forrásállományok helyes összekapcsolásához headerfájlokat alkalmaznak, amelyek ún. osztályokat és függvényeket tartalmaznak. A megoldás előnye, hogy ezek segítségével például a függvényeket csak egy helyen szükséges eltárolni, majd azokat az ún. include parancs segítségével lehet a forráskód különböző részeihez kötni. Ezekben a headerfájlokban valósítják meg az osztályokat, amelyek lényegében az adatszerkezetek leképezését jelentik a forráskódba, kiegészítve függvényekkel, metódusokkal, amelyek ezen adatokkal végezhetnek különböző műveleteket. A headerfájlok vizsgálata során az volt megállapítható, hogy a két program nem azonos adatszerkezetet használ, de funkciójukból kifolyólag vannak bennük azonos részek.

Az eljáró tanács megvizsgálta a két program adattárolási megoldását is. Az eljáró tanács e körben elsősorban a szoftver1 SQL-parancsait tartalmazó SQL-fájlt, illetve az ahhoz kapcsolt szöveges fájlt vizsgálta, amelyben megtalálható volt az adatbázis dokumentációja. A rendelkezésre bocsátott adatok alapján a szoftver1 adatbázis-szerkezete teljes körűen rekonstruálható volt.

Ezzel szemben a szoftver2 forráskódja nem tartalmazza az adatbázis előállításához használt SQL-nyelven íródott forrásfájlt, így az adatszerkezet nem volt teljes körűen helyre-

állítható. Ezzel együtt ugyanakkor megállapítható volt, hogy a szoftver2-ben alkalmazott táblanevek a szoftver1-ben egy-egy kivétellel nem voltak azonos formában fellelhetőek. Az eljáró tanács azt is észlelte, hogy a két program *használó* táblanevekkel gyakrabban operál (pl. „Típusok” vs. „Típus”), e körülményből azonban szerzői jogi következtetés nem vonható le. Az is rögzíthető volt, hogy a két program egyes, magától értetődő esetekben azonos mezőneveket alkalmaz, a funkciót ennyire követő – vagyis eredeti, egyéni jelleggel nem rendelkező – mezőnevek használatát azonban a szerzői jog nem korlátozza.

A vizsgálat során az eljáró tanács figyelembe vette azt, a peres felek által nem vitatott körülményt is, hogy mindkét vizsgált szoftvert azonos személy alkotta. Ebből egyenesen következik, hogy a két szoftver esetében tapasztalt programozási stílus azonos. A programozási stílus éppúgy jellemzi a program szerzőjét, ahogyan egy festőt az ecsetkezelés módja, egy prózáírót a történetvezetés technikája vagy egy fényképészt a fény használatának jellege. A számítógépi programok esetében a stílus gyakorta magába foglalja például a függvények, osztályok, fájlok elnevezése során alkalmazott és állandósult névadási szokásokat, az adatbázis felépítésének azonos jellegét, az alkalmazott képernyők hasonló rendszerét. Önmagában azonban az a tény, hogy egy szoftverfejlesztő egy alkotására vonatkozó vagyoni jogait átruházta egy másik személyre, nem eredményezheti azt, hogy az átruházást követően kialakult alkotási szokásait, programozói stílusát ne követhetné szabadon. Egy ilyen következtetés nyilvánvalóan ellentétes lenne a szerzői jog céljaival. A vagyoni jogok átruházásából mindössze az következhet, hogy az alkotó – erre vonatkozó szerződéses rendelkezés hiányában – még saját alkotását sem másolhatja le szolgai módon. Jelen ügyben azonban az eljáró tanács álláspontja szerint erről nincs szó.

Az eljáró tanács megtekintette a szoftver2 forráskódját, és ennek kapcsán jelzi, hogy a számára átadott forráskód a programozói munka során természetesen keletkező kiegészítő adatokat (pl. kommentek, tagolás, szerzői megjelölés) teljesen nélkülözi. Erre tekintettel felmerült az eljáró tanácsban, hogy a számára átadott forráskód nem azonos azzal a változattal, ami a programozói munka végén megszületett, hiszen teljesen szokatlan, hogy egy szoftver ennyire steril módon kerüljön eltárolásra.

Az eljáró tanács álláspontja a fentieket követően az, hogy az összevetett forráskódokból és az adatbázisokból kiindulva (a szoftver2 esetén a fenti következtetések módszerét használva), figyelembe véve a tapasztalt eltérések számát, nem tartható az az érvelés, amely szerint a szoftver2 programot annak szerzője a szoftver1 forráskódjának szolgai másolatával hozta volna létre. Az eltérések mind a forráskód logikájában, mind annak felépítésében, továbbá a változók, függvények, osztályok elnevezésében is tetten érhetőek. A két program azonos üzleti logikát valósít meg, a kifejlesztett funkciók nagyrészt átfedik egymást, a forráskód, az adatrétegekben tárolt adatok és az alkalmazott adatszerkezetek azonban eltérőek.

Ahogy arra korábban az eljáró tanács már utalt, a szoftver2 esetén nem volt lehetőség az ún. grafikus interfész megtekintésére, ennek azonban szerzői jogi relevanciája nincs. Az eljáró tanács e körben hivatkozni kíván az Európai Bíróság *Bezpečnostní softwarová*

asociace – Svaz softwarové ochrany kontra Ministerstvo kultury, C-393/09 számú ügyben hozott ítéletére, amely kimondja, hogy „a számítógépi program grafikus felhasználói felülete nem minősül a számítógépi programok jogi védelméről szóló, 1991. május 14-i 91/250/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében vett, e program bármely formában történő kifejezésének, és ezen irányelv alapján nem részesülhet a számítógépi programok szerzői jogi védelmében”. Ebből következően a szoftver1 mint számítógépi programalkotás vagyoni jogait megszerző felperes vállalkozás jogai még akkor sem sérülnének meg, ha a szoftver2 azzal teljesen azonos felhasználói felületet alkalmazna.

Az eljáró tanács meg kívánja jegyezni, hogy a vizuális interfész grafikus műként is csak akkor állhat szerzői jogi védelem alatt, ha egyéni, eredeti jelleggel rendelkezik. A jelen ügyben a grafikus felülettel kapcsolatban szerzői jogi jogsértés csak akkor lenne megállapítható, ha a szoftver1 vizuális megjelenítése grafikai műként szerzői jogi oltalmat élvezne, továbbá azt a szoftver2 programban engedély nélkül hasznosították volna. Mivel azonban a keresetlevél alapján a szoftver1 vagyoni jogaival rendelkező felperes a vizuális megjelenítéssel mint grafikus művel kapcsolatos igényt nem kívánt érvényesíteni, ezért az eljáró tanács e körben további vizsgálatot nem végzett.

Ad 2. Az eljáró tanács megvizsgálta a számára átadott programokat abból a szempontból, hogy megállapítható-e azok keletkezési ideje. Az átadott adatok és fájlok alapján a programok keletkezési ideje egyértelműen nem állapítható meg, az ugyanakkor alappal valószínűsíthető, hogy az eljáró tanács számára a felperesi szoftver1 2001-es állapota, az alperesi szoftver2-nek pedig a 2013-as vagy azt követően keletkezett állapota került átadásra. Az eljáró tanács jelzi, hogy jelen pont szerinti válaszában megadása során – a dokumentumokon túl – kizárólag a számára átadott fájlokban tárolt időpontot vehette alapul, ez az adat azonban nyom nélkül módosítható különböző programokkal.

Ad 3. Tekintettel arra, hogy a per tárgyává tett szoftverek a szerzői jogi következtetések levonásához szükséges mélységben összevethetőek voltak, ennek eredményét az eljáró tanács a törvényszék első kérdésére adott válaszában rögzítette, a harmadik kérdés megválaszolására már nincs szükség.

*Dr. Rozgonyi Krisztina, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Karácsony József, a tanács szavazó tagja*

FILMALKOTÁS ÁTDOLGOZÁSA

SZJSZT-23/2014

A Fővárosi Törvényszék által feltett kérdések

1. Az eredeti 1943-as film (a továbbiakban: „régí filmváltozat”), illetve a 2005-ös film (a továbbiakban: „új filmváltozat”), az azok alapjául szolgáló forgatókönyvek összevetésével határozzák meg az eredeti és a származékos művek egymáshoz való viszonyát, nevezetesen, hogy az utóbbi esetében átdolgozásról vagy új, eredeti műről van-e szó, és erre figyelemmel az az eredeti mű jogosultjának engedélyezéséhez kötött felhasználás-e!
2. Amennyiben a remake film az eredeti film főszereplőjével az eredeti filmből kivett jelenetet használja, és annak fő dalával fejezi be a filmet, valamint az eredeti mű összes szerepnevét alkalmazza, ez mind az eredeti mű írójának, valamint az általa írt irodalmi műnek, mind az ugyancsak általa írt forgatókönyv alapjául szolgáló műnek jogvédelem alatt álló része, és emiatt az eredeti szerző jogutódjának engedélyéhez kötött-e?
3. Figyelemmel arra, hogy a megfilmesítés és forgalmazás előtt elmaradt az engedélykérés, valamint a jogdíjfizetés, utólagosan, nem ismerve sem a mozi-, sem a televíziós, sem a DVD- és egyéb forgalmazási területek eddigi forgalmazási adatait (figyelembe véve, hogy jelentős alapítványi és szponzori támogatást kapott a produkció), és hogy műfaját tekintve közönségfilm, gyakori televíziós ismétlésekkel, szakmai gyakorlatuk szerint az eredeti film írójának és forgatókönyvírójának jogutódja által kártérítés címén igényelt 5 000 000 forint összegű követelése mint egyszeri örökárú jogdíjmegváltás reális-e?

A Szerzői Jogi Szakértői Testület válasza a törvényszék által feltett kérdésekre

Ad 1. Az eljáró tanács válaszában mindenekelőtt jelzi, hogy a rendelkezésére bocsátott vizsgálati anyagok a régi filmváltozat alapjául szolgáló forgatókönyvet nem tartalmazták, így – mivel az nem állt az eljáró tanács rendelkezésére – annak vizsgálatára sem kerülhetett sor.

A régi filmváltozat, az új filmváltozat, illetve az új filmváltozat alapjául szolgáló forgatókönyv összevetése alapján az eljáró tanács az alábbi álláspontot alakította ki.

Az átdolgozás kérdésének tekintetében

Az új filmváltozat és a forgatókönyv kétséget kizáróan a régi filmváltozatnak a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 29. §-a szerinti átdolgozásának minősül. A két filmváltozat, valamint a forgatókönyv összevetése alapján a vizsgálat során egyértelműen megállapítható volt, hogy az új filmváltozat és forgatókönyv olyan származékos művek, amelyek, bár az átdolgozás során eszközölt írói változtatásoknak köszönhetően

számos helyen jelentősen eltérnek a régi filmváltozattól, annak cselekményvezetését, dialógusait, szereplőit, a karakterek megformálását illetően rendkívül nagy mértékű azonosságot, illetve hasonlóságot is mutatnak azzal.

Az eredeti, régi filmváltozattal fennálló hasonlóságot, illetve az új filmváltozatban és forgatókönyvben az átdolgozás tényét megalapozó új, egyéni-eredeti elemek szerepét illetően az eljáró tanács az alábbi megállapításokat teszi.

A két filmváltozat és a forgatókönyv között fennálló hasonlóság, illetve azonosság nem olyan nagymértékű, hogy az új filmváltozat és forgatókönyv a régi filmváltozat szolgai másolásának minősüljön, kétségtelen ugyanis, hogy az új feldolgozás számos jelentős ponton különbözik az eredeti változattól. Így pl. az új filmváltozatban és forgatókönyvben két új, rendkívül karakteres mellékszereplő tűnik fel, e változat alkotói számos egyedi, a régi filmváltozatban fel nem lelhető dialógussal, poénnal gazdagították az eredeti cselekményt, illetve az új változat befejezése, a szereplők sorsának alakulása is jelentősen különbözik a régi filmváltozat lezárásától. Összességében az új filmváltozat és a forgatókönyv minden rendelkezésére álló eszközzel (így az egyes jelenleg használt nyelvi kifejezések, utalások, káromkodások beillesztésével, a helyszínek és tárgyi eszközök – pl. bankkártya – megválasztásával) az eredeti cselekmény modernizálására törekedett, és ezt a célt nagyszámú és jelentős módosítással érte el.

A fent összegzett és az alábbiakban részletezett jelentős változtatások ellenére is megállapítható azonban az, hogy a régi filmváltozat a cselekményvezetés, az egyes szereplők, azok karakterei, számos dialógus, a vígjátéki műfaj által megkövetelt gegek stb. szempontjából az ötletszerű felhasználás terjedelmét messze meghaladó hasonlóságot mutat az új filmváltozattal és forgatókönyvvel. Ez alapján kizárható, hogy azok a régi filmváltozat ismerete nélkül jöttek volna létre, vagy hogy az eredeti alkotás kizárólag csak szerzői jogilag nem releváns „ihlető forrásként”, ötletként szolgálta volna azok kialakítását.

Összességében tehát az új filmváltozat és a forgatókönyv egyértelműen a régi filmváltozat átdolgozása: az új cselekményelemek, módosítások mértéke mindkét esetben olyan szintű, hogy mind az új filmváltozat, mind a forgatókönyv új, egyéni-eredeti jellegű, az Szjt. 4. § (2) bekezdése alapján szerzői jogi védelem alatt álló származékos műnek minősül.

A fentiek alátámasztására az eljáró tanács a két filmváltozat alábbi azonosságait és eltéréseit említi példaként (a forgatókönyv az új filmváltozat esetében felhozott példákat szintén tartalmazza, ezért ezek külön nem kerülnek említésre):

- A filmváltozatok *címe*, illetve – az új filmváltozat két új mellékszereplőjének kivételével, akik esetében ilyen összevetés nyilvánvalóan lehetetlen – a szereplők *neve* túlnyomórészt megegyezik.
- Az egyes szereplők *karaktere* ugyancsak nagymértékű hasonlóságot mutat. Különösen igaz ez a két főszereplő esetében, akik az új filmváltozatban is önmaguk régi leképezései: a karaktereket még az új változat modernizálási törekvése sem változtatta meg alapvetően. Egy másik karakternek – a főnemesi osztály társadalmi szerepének

elvesztése miatt – az új változatban nyilvánvalóan változnia kellett, de egyéniségük alapeleme, az anyagiak megszerzéséért történő megalkuvás csak keveset módosult. A legjelentősebb „karakterátalakításon” átesett (mellék)szereplő az eredeti változatban kvázi „vox populiként” kommentálja, meglehetősen csípősen, a férfi főszereplő tetteit, míg az új változat jórészt elnyomott és megfélemlített beosztottként jeleníti meg. Új, egyéni-eredeti figura azonban az új filmváltozatban a két ukrán, akik teljesen új mellékszálát és hangulatot visznek a cselekménybe.

- A filmváltozatok *cselekményvezetése* talán a legegységesebb igazolása az átdolgozásnak: a kiinduló konfliktus, az abból fakadó vígjátéki helyzetek teljesen azonosak, csak az egyes részelemek (helyszínek, jelenetek), valamint a történet lezárása mutat jelentős eltérést.
- A *dialogusok, a szóhasználat és különösen a gegek között* az új filmváltozat számos helyen a régi változatot veszi át: így pl. a ma már kissé elavultnak tűnő „rossz ripacs” kifejezést, a híres „rosszaság, csibész” használatát, a „minden este festéket ken a képére”, a „csillagászati cikk legyen, hogy új csillag született”, a „nő türelemjáték”, a „szép és rövid kalandot akar, nagyon szépet és nagyon rövidet” fordulatot. Az új filmváltozat ugyanakkor a régi filmváltozat számos viccét el is hagyja, és sok, arányaiban a korábbiakat meghaladó számú, előzmény nélküli új poénnal bővíti a cselekményt, ami ismét csak az átdolgozás alkotóinak egyéni-eredeti szellemi munkáját igazolja.

A felhasználási engedélyhez kötöttségére vonatkozóan

Az átdolgozás az Sztj. által külön is nevesített [Sztj. 17. § f) pont], a jogosult engedélyéhez kötött felhasználási mód (Sztj. 29. §). Arra a kérdésre azonban, hogy a jelen ügyben az eredeti jogosult (az eredeti film írója) engedélye szükséges-e, a rendelkezésre álló iratok alapján nem lehet egyértelmű választ adni, mivel azok nem tartalmazzák azt a megállapodást, amelyet a szerző a régi filmváltozat elkészültét megelőzően a film előállítójával kötött. E megállapodás hiányában nem állapítható meg egyértelműen, engedélyt adott-e a filmíró a régi filmalkotás előállítójának az általa írt forgatókönyv átdolgozására és újra megfilmesítésére [remake-jére, l. Sztj. 66. § (8) bekezdés]. Amennyiben ezt a jogot a szerző annak idején magának megtartotta, a jelenlegi átdolgozás az ő (vagy jelen esetben jogutódja) engedélyéhez kötött, amennyiben azonban e jogát a filmelőállítóra átruházta, az átdolgozáshoz a szerző vagy jogutódja engedélye nem szükséges.

Ennek figyelembevételével az eljáró tanács mindössze az alábbiakat kívánja e kérdés kapcsán ismertetni.

A régi filmváltozat írója és e filmváltozat előállítója között létrejött szerződés feltehetően az 1940-es évek elején keletkezett, így arra az akkor hatályos, a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk (1921-es Sztj.) szabályait kellett alkalmazni. Ennek 6. § 10. bekezdése a következőképpen rendelkezett:

6. § A szerzői jog bitorlásának tekintendők különösen:

10. a szerző beleegyezése nélkül a műnek felhasználása mozgófényképészeti mű céljára, továbbá a szerző beleegyezése nélkül a műnek egyéb közvetett elsajátításai, bármínekmű átalakításai vagy felhasználásai, úgymint: alkalmazások (adaptálások), átdolgozások (arrangement), kivonatok, feldolgozások, regénynek, elbeszélésnek vagy költeménynek átalakításai színdarabbá és viszont stb., ha mindezek nem egyebek, mint a kérdéses mű utánképzései ugyanabban az alakban vagy más alakban oly változtatásokkal, hozzáadásokkal vagy rövidítésekkel, amelyek nem lényegesek és nem adják meg az utánképzésnek új, eredeti mű jellegét.

Tekintettel arra, hogy a jelenleg hatályos Sztj.-vel egyezően az 1921-es Sztj. is kizárólagos jellegű és abszolút szerkezetű, mindenkiel szemben védelmet biztosító jogosultságokat biztosított az alkotók számára, az eljáró tanács véleménye szerint az e törvény hatálya alatt keletkezett szerződések esetében is a felhasználót terhelte (és terheli) annak a bizonyítása, milyen körben és tartalommal szerzett jogosultságot a felhasználásra a kizárólagos jogok gyakorlójától.

Ad 2. A kérdés két, egymástól elkülöníthető alkérdést tartalmaz. Egyrészt, hogy a „Nem nő-sülök soha” című, a régi filmváltozatban szereplő dalbetétnek az új filmváltozatban történő felhasználása, másrészt, hogy az eredeti filmváltozat szereplőneveinek az új filmváltozatban történő alkalmazása a régi filmváltozat írójának engedélyéhez kötött-e (az eljáró tanács az eredeti szerző által írt irodalmi műre és forgatókönyvre vonatkozó anyagok hiányában csak feltételezni tudja, hogy azok e szereplőket ugyancsak tartalmazták, és válaszáat e vélelemre tekintettel adja meg).

A fő dalbetét a vizsgálati anyagok között fellelhető 2005. szeptember 9-én létrejött megfilmesítési szerződés szerint nem B. P., hanem F. Sz. zeneszerző és K. K. dalszövegíró szerzeménye, így az eljáró tanács álláspontja szerint annak felhasználása – alkotói tevékenység hiányában – nem volt a filmíró engedélyéhez kötött.

Az eredeti filmváltozat szereplőneveinek az új filmváltozatban történő felhasználásával kapcsolatosan az eljáró tanács a 1. pont második részében a felhasználási engedély szükségességére vonatkozó válaszában kifejtettekre hivatkozik. Ez a kérdés – mivel a rendelkezésre álló iratok nem tartalmazzák azt a megállapodást, amelyet a szerző a régi filmváltozat elkészültét megelőzően a film előállítójával kötött – nem ítéltető meg egyértelműen, ezért az eljáró tanács pusztán ismételtlen kiemeli azt a tényt, hogy a jelenleg hatályos Sztj.-vel egyezően az 1921-es Sztj. is kizárólagos jellegű és abszolút szerkezetű, mindenkiel szemben védelmet biztosító jogosultságokat biztosított az alkotók (így a filmíró) számára. Ezért az eljáró tanács véleménye szerint az e törvény hatálya alatt keletkezett szerződések esetében is a felhasználót terhelte (és terheli) annak a bizonyítása, milyen körben és tartalommal szerzett jogosultságot a felhasználásra a kizárólagos jogok gyakorlójától.

Ad 3. Az eljáró tanács az 5 000 000 forint összegű követelést mint egyösszegű jogdíjmegváltást (amennyiben a felperes kártérítés megítélésére vonatkozó igényét a bíróság alaposnak találja) nem találja eltúlzottnak. Amennyiben megállapítást nyer, hogy a felhasználó az eredeti szerző eredeti filmalkotáshoz kapcsolódó remake- és átdolgozási jogát megsértette, a szerzőt, illetve jogutódját legalább az elmaradt jogdíj mértékének megfelelő kártérítés illeti meg. Tekintettel az új filmváltozat számos hasznosítási módjára, valamint arra a tényre, hogy bevételarányos részesedést az eredeti szerző jogutódja (feltehetően bizonyítási nehézségek miatt) nem kíván érvényesíteni, a megjelölt 5 000 000 forint egyszeri jogdíjösszeg az eredeti mű új filmváltozatban történt nagymértékű felhasználása miatt reálisnak tekinthető.

Dr. Tomori Pál, a tanács elnöke
Dr. Gondol Daniella, a tanács előadó tagja
Rózsa János, a tanács szavazó tagja

* * *

ADATVÉDELMI SZABÁLYZAT SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-29/2014

A Fővárosi Törvényszék által feltett kérdések

1. Nyilatkozzon, hogy a felperes által készített adatkezelési tájékoztatók, különös tekintettel a 2011. január 24-én csatolt iratok között fellelhető, a cég1 részére készített tájékoztatóra, olyan egyéni, eredeti jelleggel bírnak-e, ami alapján a szerzői jogi törvény által védendő műnek minősülnek! Minősül-e a perbeli tájékoztató a szerzői jog hatálya alá tartozó gyűjteményes műnek?
2. Amennyiben a felperes által a cég2 részére készített adatvédelmi tájékoztató a szerzői jog hatálya alá tartozik, nyilatkozzon a szakértő arról is, megállapítható-e, hogy az alperes honlapján közzétett adatvédelmi tájékoztató a felperes művének átdolgozása, feldolgozása!

A megkereséshez csatolt mellékletek

A megkereső a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felek eddigi peres előadásait és csatolt okirati bizonyítékait.

Tényállás és előzetes megállapítások

A felperes adatvédelmi szakértőként, megbízás alapján elkészítette a cég1 részére az adatkezelési szabályzatot, amelyet a cég1 a honlapján közzétett. A felperes ezek után tapasztalta, hogy az alperes által üzemeltett weboldalon az általa a cég1 részére készített adatkezelési szabályzattal nagymértékű egyezést mutató adatkezelési szabályzatot tett közzé. A felperes az adatkezelési szabályzaton fennálló szerzői jogaira hivatkozva állítja, hogy az alperes engedély nélkül dolgozta át a szabályzatot, és ezért kártérítést követel.

Az eljáró tanács a per iratait áttekintve megállapítja, hogy szakvéleményének kialakításához a rendelkezésére bocsátott információk elegendők.

Az eljáró tanács szakvéleményének kialakításához elsődlegesen a per irataihoz 2011. január 24-én csatolt adatkezelési szabályzatok vizsgálata szükséges.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács az alábbiak szerint válaszolja meg a törvényszék által feltett kérdéseket:

1.1. Nyilatkozzon, hogy a felperes által készített adatkezelési tájékoztatók, különös tekintettel a 2011. január 24-én csatolt iratok között fellelhető, a cég1 részére készített tájékoztatóra, olyan egyéni, eredeti jelleggel bírnak-e, ami alapján a szerzői jogi törvény által védendő műnek minősülnek!

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1. § (2) bekezdése értelmében „szerzői jogi védelem alá tartozik ... az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása”. Az ezt a szövegrészt követő felsorolás az egyes műfajok tekintetében nem kimerítő, csak példálózó. A szerzői jogi védelemnek az Szt. 1. § (3) bekezdése alapján és összhangban a nemzetközi joggal is egy feltétele van, mégpedig az, hogy a mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen. [„Szt. 1. § (3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. ...”] A műnek tehát az alkotó saját szellemi alkotásának kell lennie mind egyéniség, mind eredetiség szempontjából.

Ahogy az a testület korábbi töretlen gyakorlatában is figyelembe vette, az Szt. 1. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint: „A törvény a magyar és a nemzetközi szerzői jogi fel fogásban egyaránt általánosan elfogadott elvet tükröz annak egyértelművé tételével, hogy a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti

jellege alapján illeti meg. A védelemnek a mű egyéni, eredeti jellegén kívül más feltétele nincs, nem is lehet.”

A miniszteri indokolás ezzel rámutat arra, a törvény szövegében is tükröződő elvre, hogy a szerzői jogi védelemnek az olyan tevékenység a tárgya, amely a szerző szellemi alkotását testesíti meg. Olyan szellemi alkotás, amely egyéni abban az értelemben, hogy az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, s amely eredeti abban az értelemben, hogy az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.

Az eljáró tanács általánosságban megállapítja, hogy annak ellenére, hogy az adatvédelmi törvény részletesen előírja a kötelezően alkalmazandó adatkezelési szabályzatok tartalmi elemeit, bár a mozgástér szűk, de elvileg nem zárható ki olyan adatkezelési szabályzat, amely rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, és így szerzői jogi védelem alatt áll. Az alábbiakban az eljáró tanács az eljárás tárgyát képező adatkezelési tájékoztatót a fentiek fényében is vizsgálta, és a bíróság által feltett kérdésekre az alábbi válaszokat adja.

A törvényszék által feltett első kérdés az, hogy a felperes által készített adatkezelési szabályzat egyéni, eredeti alkotás-e, azaz szerzői jogi védelem alatt áll-e.

A cég1 számára készített adatkezelési szabályzat az „Adatkezelési Tájékoztató”, amelynek 7 része van:

1. Bevezetés
2. Definíciók
3. Alapelvek a cég1 adatkezelése során
4. Személyes adatok köre, az adatkezelés célja, jogcíme, időtartama
5. Személyes adatok tárolásának módja, az adatkezelés biztonsága
6. Az adatkezelő adatai, elérhetősége
7. Jogorvoslati lehetőségek

A Bevezetés pár bekezdésből áll, amelyek az adatkezelési szabályzatokban szokásosan használt bevezető és felelősségkorlátozó megjegyzések, azok egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkeznek.

A Definíciók rész alatt felsorolt fogalommeghatározások az akkor hatályban lévő 1992. évi LXIII. tv. (adatvédelmi törvény) 2. §-ában („Értelmező rendelkezések”) szereplő 21 definícióból 14 szó szerinti átvétele. Így ez a rész egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkezik, hiszen ez a törvény szolgai másolata.

Az Alapelvek rész az adatvédelmi törvény 3–9. §-ig terjedő egyes részeinek szó szerinti megismétlése, így egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkezik.

A Személyes adatok köre, az adatkezelés célja, jogcíme, időtartama c. 4. rész nem szó szerint az adatvédelmi törvény rendelkezéseinek a megismétlése, hanem, szemben az adatvédelmi tájékoztató kötelező tartalmi elemeivel (amire a 4. rész címe utal), vagy technikai adatokat tartalmaz (lásd a 4.2 részt), vagy a társaság által nyújtott különböző szolgáltatások

leírását tartalmazza. Az eljáró tanács álláspontja szerint ezen leírások, azok sematikus voltára tekintettel, sem rendelkeznek egyéni, eredeti jelleggel.

Az 5. rész az információbiztonságról szól. Az ebben a részben szereplő kifejezések és azok definíciói (mint pl. az adat bizalmassága, rendelkezésre állás, adatintegritás, titkosság, sértetlenség stb.) megtalálhatók nemcsak az információbiztonságról szóló szakirodalomban [lásd többek között a Wikipédia megfelelő bejegyzését: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Inform%C3%A1ci%C3%B3biztons%C3%A1g>; Muha Lajos: Az informatikai biztonság egy lehetséges rendszertana (Bolyai Szemle XVII. évf. 4. sz., 2008)], hanem az információbiztonság irányítási rendszerének szabványában is [(ISMS): MSZ ISO/IEC 27001:2006]. Bár a tanács megítélése szerint ennek ellenére is lett volna lehetőség egyéni kifejezésmódra e téren (például abban a vonatkozásban, hogy az adott társaság milyen konkrét eszközökkel biztosítja az információk biztonságát), de a hivatkozott rész az e téren általánosan használt megfogalmazás szintjén maradt. Így ez a rész sem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel.

A 6. rész az adatkezelő adatait, elérhetőségét tartalmazza, amelyek pusztán technikai adatok, így egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkeznek.

A 7. rész a jogorvoslati lehetőségekről az adatvédelmi törvény 11., 12., 14., 15., 16/A. 17. és 18. §-a szó szerint, ezen túlmenően egyebet nem tartalmaz. Még azon a helyen is, ahol a törvény keretrendelkezést tartalmaz, amit az adatkezelési szabályzatnak kellene tartalommal kitöltenie, mint az adatvédelmi törvény 12. § (3) bekezdésében szabályozott költségtérítési igény ismételt tájékoztatáskérés esetén, ott sem tesz a szabályzat egyebet, mint szolgálatátviszi a törvény szövegét. Mivel tehát ez a szövegrész is az adatvédelmi törvény rendelkezéseinek szolgái másolata, ezért egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkezik.

Összefoglalva a fentieket, az eljáró tanács megállapítja, hogy mivel az adatkezelési tájékoztató 2., 3., 6., 7. pontja az adatvédelmi törvény rendelkezéseinek szó szerinti ismétlése, és az adatkezelési tájékoztató többi része sem rendelkezik egyéni, eredeti jelleggel, az tehát szerzői jogi védelem alatt nem áll.

1.2. Minősül-e a perbeli tájékoztató a szerzői jog hatálya alá tartozó gyűjteményes műnek?

Az Sztj. 7. § (1) bekezdése értelmében „szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). A védelem a gyűjteményes művet megilleti akkor is, ha annak részei, tartalmi elemei nem részesülnek, illetve nem részesülhetnek szerzői jogi védelemben.” Ennek értelmében tehát gyűjteményes műről beszélhetünk akkor is, ha annak tartalmi elemei nem állnak szerzői jogi védelem alatt. A szerzői jogi védelem feltétele ebben az esetben az, hogy a gyűjtemény tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jelleggel rendelkezzen.

Az adatkezelési szabályzat tartalmi elemeit az adatvédelmi tv. 6. § (1) és (2) bekezdése tartalmazza: „6. § (1) Az érintettel az adat felvétele előtt közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Kötelező adatszolgáltatás esetén meg kell jelölni az adatkezelést elrendelő jogszabályt is. (2) Az érintettet – egyértelműen és részletesen – tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.”

A kérdéses adatkezelési szabályzat a fentiekben túl semmilyen többletjelentést nem tartalmaz, a kötelező tartalmi elemeket a fent idézett rendelkezésben szereplő és az adatvédelmi tv. rendelkezéseivel megegyező sorrendben tartalmazza. Következésképpen tehát megállapítható, hogy az adatkezelési szabályzat tartalma sem összeválogatása, sem elrendezése, sem szerkesztése tekintetében egyéni, eredeti jelleggel nem rendelkezik, így az nem minősül szerzői jogilag védett gyűjteményes műnek.

2. Amennyiben a felperes által a cég részére készített adatvédelmi tájékoztató a szerzői jog hatálya alá tartozik, nyilatkozzon a szakértő arról is, megállapítható-e, hogy az alperes honlapján közzétett adatvédelmi tájékoztató a felperes művének átdolgozása, feldolgozása!

Az első kérdésre adott válasz alapján a 2. kérdés okafogyottá vált.

A peres felek egyéb kérdéseket nem tettek fel az eljáró tanácshoz.

*Dr. Lábod Péter, a tanács elnöke
Dr. Lendvai Zsófia, a tanács előadó tagja
Dr. Berki Ádám, a tanács szavazó tagja*

ZSŰRIZETT KERTI FABÚTOROK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-32/2014

A Kiskőrösi Járásbíróság által feltett kérdések

1. A szakértő feladata a rendelkezésre álló iratok és fényképek alapján annak megválaszolása, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus iratokban szereplő termékminősítései megalapozzák-e az 1999. évi LXXVI. tv. szerinti szerzői jogi védelmet, illetve konkrétan a vád tárgyává tett kerti kiülőgarnitúra (asztal két paddal), a trónszék, a dohányzóasztal, a vájt stólik szerepelnek-e valamelyik termékminősítésben, mely minősítés mely termékszámának felelnek meg, s ezek gyártása sértette-e K. T. (továbbiakban sértett) szerzői jogát.
2. Határozza meg a szakértő egy darab kerti kiülőgarnitúra (asztal két paddal), egy darab trónszék, egy darab dohányzóasztal és egy darab vájt stóli forgalmi értékét, valamint a szerzői jog megsértésével történő előállítás és forgalmazás esetén megállapítható vagyoni hátrány összegét!
3. A szakértő adjon választ a 13. számú védői és a 14. számú ügyészi beadványban a szakértőhöz feltett kérdésekre is!

A 13. számú védői beadványban a szakértőhöz feltett kérdések

1. A szakértő által lehetne tisztázni azt a kérdést, hogy a képző- és iparművészeti lektorátus termékminősítése minden esetben tartalmaz-e szerzői jogi védelmet, vagy csak zsűrizett terméknek minősíthetők a bemutatott termékek.
2. Tisztázandó kérdés a szakértő részéről az is, hogy az iratokhoz csatolt három db termékminősítési okirat közül egy egyedi iparművészeti alkotásnak minősítette a bemutatott termékeket, egy esztétikai szempontból megfelelőnek minősítette és elfogadta a terméket, míg a harmadik szerzői jogi védelem alá tartozó egyedi iparművészeti alkotásnak minősítette a bemutatott termékeket, tehát három különféle megfogalmazást alkalmaztak. Ezért tisztázandó, hogy csak az a termék kerül szerzői jogi védelem alá, amelyre vonatkozóan ezt ténylegesen a zsűriző képző- és iparművészeti lektorátus írásban meg is jelöli, vagy általában minden termék a szerzői jogi védelem alá tartozik.
3. Tisztázandó az is, hogy ezen termékminősítések pontosan, darab szerint megjelölik a készíthető termékek számát, és mi a helyzet az ezen felül akár a minősítő által készített termékkel, illetve a harmadik személy által készített termékekkel.
4. Tisztázandó kérdés a szakértő által az is, hogy pusztán a hasonlóság elegendő-e a szerzői jogi védelemhez olyan általános berendezési tárgyakkal, mint az asztal, a szék, a pad, a kiülő, mivel ezeknek a tárgyakkal a formavilága évszázadok óta csak kismértékben

térhet el egymástól. A védelem álláspontja szerint a vevői kör egy asztalt nem azért vásárol meg, mert látott már egy zsűrített asztalt és pontosan ugyanazt kéri, hanem mert a bemutatott mintapéldány ténylegesen tetszik neki. Ennél a kérdésnél tisztázandó az is, hogy a fa alapanyag változtat-e a a termékek megítélésén, mivel így színben, erezetben eltérnek egymástól, és minőségben is különbözőek. Illetőleg mi az a tűréshatár, ami egy asztallap vastagságánál már olyan eltérést jelent, ami miatt kikerülhet a termék a hasonlóság kategóriájából.

5. Tájékoztatni szeretnénk a tisztelt bíróságot, hogy szükség esetén a szakértő a védencem által készített asztalt padokkal a védencem lakóhelyén megtekintheti előzetes időpont-egyeztetés alapján, így ténylegesen dönthet abban a kérdésben, hogy a termékminőségben zsűrített termékkel a hasonlóság megtévesztő-e, vagy sem.
6. Szükséges még tisztázni a szakértő által azt a kérdést, hogy ténylegesen mikortól számít egy termék készítése a szerzői jogi védelem megsértésének, figyelemmel arra, hogy a tárgyaláson sem derült fény egyértelműen arra, hogy egy bútorkészítő honnan, milyen jogszabályból, hatósági tájékoztatásból szerezhet tudomást arról a tényről, hogy védett terméket készít.
7. Szükséges a szakértő által tisztázni, hogy a szerzői jog milyen terjedelmű termékminősítés esetén, és amennyiben a termék jogvédelem alatt áll, milyen díjat köteles fizetni a szerzőnek a készítő, ennek a díjnak mi a számítási alapja, milyen jogi formában kell ezt megfizetni, mivel ennek tudatában lehet a bíróság részéről döntést hozni abban a kérdésben, hogy vádlott büntetőjogilag értékelhető cselekményt követett el, vagy csak az iparjoggal kapcsolatos díjfizetési kötelezettségét mulasztotta el.

A 14. számú ügyészi beadványban a szakértőhöz feltett kérdések

1. A vádlott által fából készített kerti kiülőgarnitúra – asztal két paddal – (nyomozati irat 91., 95–101. oldalain lévő fényképek) sérti-e a sértett szerzői jogát a termékszámú garnitúrák esetében?
2. A vádlott által fából készített trónszék, dohányzóasztal és vajt stólik szerepelnek-e valamely termékminősítésben, azok konkrétan mely minősítés mely termékszámának felelnek meg? Ezek a termékek sértik-e a sértett szerzői jogát?
3. A szerzői joggal védett művészeti alkotások és a vádlott által készített termékek között milyen hasonlóság van, illetőleg miben különböznek a termékek egymástól?
4. A laikus személnő a vádlott által készített termékeket összetévesztheti-e, azonosíthatja-e a sértett által készített termékekkel?
5. Mennyi az egyes fentebb felsorolt termékek forgalmi értéke darabonként? A sértett által megjelölt 30 000 000 forint vagyoni hátrány – 100-130 db garnitúrának a vádlott által történő eladása esetén – reális-e?

Az eljáró tanács szakvéleménye

Az eljáró tanács válasza a bíróság által feltett kérdésekre

Ad 1. A szerzői jog a szerzőt „a mű létrejöttétől kezdve” illeti meg,² keletkezéséhez nincs szükség bejegyzésre, nyilvántartásba vételre, zsúrizásra vagy más eljárásra, „csupán” arra, hogy az irodalom, a tudomány vagy a művészet területére eső, *egyéni, eredeti jellegű alkotásról* legyen szó (a formalitásmentes oltalom vagy más kifejezéssel automatikus védelem elvének megfelelően).³

1.1. Ahogy azt az SZJSZT már több korábbi szakvéleményében hangsúlyozta, „a zsúriztetés maga ... jogvédelmet nem biztosít, a jogvédelem ténye a mű egyéni és eredeti jellegéből fakad.”⁴ Ezt az érvelést támasztja alá a BH 1990. 420. sz. döntés is, amely szerint a „Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak a művészeti alkotásról kiadott értékelése önmagában nem alapítja meg a szerzői jogvédelmet”. Az Sztj. 1. § (3) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől, így önmagában a zsúrizéstól sem. A lektorátus szerepe nem egy alkotás szerzői jogi védelme fennállásának a megállapítása:⁵ „a Képző- és Iparművészeti Lektorátus, illetve a Képzőművészeti Alap, a későbbiekben pedig a 10/1968. (II.28.) Korm. rendelettel a korábbi Alapokat egyesítő Művészeti Alap által végzett zsúrizésre azért volt szükség, mert enélkül az állami vállalatok, szövetkezetek, társadalmi szervezetek a művészeti alkotásokra felhasználási szerződést nem köthettek és jogdíjat sem fizethettek.”⁶ „Zsúrizési kötelezettséget írt elő a helyi önkormányzatok és szervek, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 109. §-a 'Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselő-testülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselő-testülete dönt, és gondoskodik fenntartásáról és felújításáról. A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozóan szakvéleményt kell beszerezni.' ... A szakvéleményt a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. keretei közt működő Képző- és Iparművészeti Lektorátus művészeti szakértők bevonásával alakítja

² A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Sztj.) 9. § (1) bekezdés.

³ Sztj. 1. § (3) bekezdés.

⁴ SZJSZT-16/2003/1–3: Embléma szerzői jogi védelme; felhasználása esetén a fizetendő jogdíj mértéke. L. még: SZJSZT-34/2002: Mozaikcímer szerzői jogi védelme; a szerzőt megillető jogdíj mértéke.

⁵ SZJSZT-8/2001: Porcelándekorok szerzői jogi védelme.

⁶ SZJSZT-25/2007/2: Szerzői minőség jogi megítélése, tervezői és kivitelezői tevékenység viszonya.

ki, amely az alkotás művészeti értékének, felhasználásra alkalmasságának és erre irányuló kérdés esetén a szerzői díj mértékének véleményezésére terjed ki.”⁷

A bíróság által feltett első kérdés első részére tehát az eljáró tanács azt a választ adja, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus iratokban szereplő termékminősítései *önmagukban* nem alapozzák meg az Szjt. szerinti szerzői jogi védelmet. Ez persze nem jelenti azt, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus zsűrizésének szerzői jogi szempontból ne lehetne jelentősége: hasznos eszköz lehet egyfajta „elsőbbségi időpont” bizonyítására, így akár a termékminősítést kérő alkotó „szerzőségének bizonyítására”,⁸ de az alkotás egyéni, eredeti jellegének a megállapításához is támpontokat nyújthat (lásd a 1.3. pont).

1.2. A bíróság által feltett első kérdés második részére válaszolva, a vád tárgyává tett bútorok nem szerepelnek termékminősítésekben, így azokhoz termékszámok sem tartozhatnak. A sértett bútorai kerültek zsűrizésre, viszont a rendelkezésre álló dokumentumok alapján mindössze két alkotása azonosítható be: a termékszámmal megjelölt bútorgarnitúrák (asztal két paddal) esetében az aktában a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus vonatkozó termékminősítésének fénymásolata mellett megtalálható az annak mellékletét képező, termékszámmal ellátott fényképek másolata is. Az eljáró tanácsnak azonban nem áll módjában annak a megítélése, hogy a sértett többi alkotása mely termékminősítésben, milyen termékszámmal került megjelölésre (megjegyezzük, hogy ha a sértett valamennyi zsűrizett bútoráról rendelkezésre állnának fényképek, ezek beazonosítása és a termékminősítéseknek történő megfeleltetése ez esetben sem tartozna a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörébe, ezt épp a zsűrizést végző lektorátus tudná elvégezni). Ugyanakkor, mint korábban kifejtettük, a zsűriztetés, illetve a termékszámokkal való ellátás a szerzői jogi védelemnek *nem előfeltétele*, így a termékszámoknak való megfeleltetés az eset szerzői jogi megítéléséhez nem szükséges.

1.3. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján az első kérdés azon részére adható válasz, hogy a vádlott, illetve alkalmazottai által készített kerti kiülőgarnitúra (asztal két paddal) gyártása sérthette-e a sértett szerzői jogát. A *trónszék, a dohányzóasztal és a vájt stólik* esetében az eljáró tanács érdemben nyilatkozni nem tud, tekintve, hogy ezek esetében egyedül a vádlott által készített bútorokról találhatók (meglehetősen rossz minőségű) fényképmásolatok az aktában, a sértett ezen bútorairól nem áll rendelkezésünkre fénykép. (Az eljáró tanács a vádlott alkotásait – az azokról készített fényképek fénymásolata alapján – pusztán a sértett bútoraira vonatkozó termékminősítések számával nyilvánvalóan nem vetheti össze.)

A *kerti kiülőgarnitúrák* kapcsán az alábbiakat adjuk elő.

⁷ Gyertyánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. CompLex Budapest, 2014, p. 413.
⁸ SZJSZT-21/2005: Grafikai alkotás szolgai másolása.

A sértett által készített kerti bútorok abban az esetben állnak szerzői jogi védelem alatt, amennyiben azok egyéni, eredeti jellegű alkotások. Egy alkotás akkor *egyéni*, ha az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, azaz a mű tükrözi a szerző személyiségét, és akkor *eredeti*, ha az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.⁹ A kifejezés védelme igazodik a tartalom és a műfajta sajátosságaihoz, a rendelkezésre álló alkotói mozgástér nagyságához. „Összességében azt lehet mondani, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolata.”¹⁰ Bár több mester is készít *hasonló* kerti bútorokat adott anyagból, adott funkcióval, az iparművész számára még ilyen „alapvető” bútorok esetében is *megfelelő mozgástér* áll rendelkezésre egyénisége kifejezésére. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a sértett kerti bútorai közül a jelen ügyben rendelkezésre álló dokumentumokban bemutatott két kerti kiülőgarnitúra formatervezett, *egyéni, eredeti jellegű mutató* iparművészeti alkotás, így azok *szerzői jogi védelemben részesülnek*.

A sértett kerti bútorai „környezetünk gyakorlati célokra is használt tárgyai”,¹¹ azaz az alkalmazott művészet körébe tartozó eszközök, amelyek jellemzője, hogy mint iparművészeti alkotások nem egyedi darabok, hanem „meghatározott példányszámban, de nem ipari gyártástechnológiával, hanem döntően kézi munkával készül[nek], vagy az alkotó által, vagy az ő szoros felügyelete, irányítása mellett”.¹² Az alkotó ismert – és más művészek által is szabadon használható – *megoldásokat, ötleteket* (pl. rusztikus faelemek vagy piskótatalp) *egyéni, eredeti módon ötvözve és megvalósítva* hozta létre egyéni karakterrel rendelkező, rá jellemző iparművészeti alkotásait. Egyéni jellegüket a rájuk vonatkozó termékminősítés is alátámasztja, mely – mint említettük – önmagában szerzői jogi védelmet nem keletkeztet, ám a kérdéses alkotás egyéni jellegének megítéléséhez kiváló támpontul szolgálhat.¹³

A szerzői jogi védelem tehát nem a sértett bútorainak alapjául szolgáló ötletekre vonatkozik.¹⁴ Ugyanaz az ötlet – például kerti bútorok rusztikus faelemekből történő megalkotása – több művész által is felhasználható: ilyenkor az alkotások egymástól függetlenül is létrehozhatóak (párhuzamosan alkotott *önálló* művek), de akár a korábban létrehozott mű által inspiráltak is (az ott alkalmazott *ötlet* felhasználásával). A szerzői jogi védelem ugyanis az ötlet egyéni, eredeti jellegű *kifejeződésére, formába öntésére* vonatkozik, és az így létrehozott alkotás – főszabály szerint – már csak az alkotó engedélyével használható fel.

A sértett és a vádlott bútorai esetében kizárható, hogy párhuzamosan létrehozott önálló alkotásokról lenne szó. A vádlott maga is úgy nyilatkozott a folyamatban lévő eljárás so-

⁹ SZJSZT-10/2007/1: Fényképfelvétel szerzői jogi védelme.

¹⁰ Pl. SZJSZT-34/2002, i. m. (4).

¹¹ Gyertyánfy: i. m. (7), p. 412.

¹² Gyertyánfy: i. m. (7), p. 412.

¹³ SZJSZT-32/2002: Hobbiruhák szerzői jogi védelme.

¹⁴ Sztj. 1. § (6) Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

rán, hogy a sértett alkotásai alapján gondolta úgy, hogy ő is megpróbál *hasonló* bútorokat készíteni.¹⁵ A vádlott ezzel akkor sérthette meg a sértett szerzői jogát, ha az általa megalkotott kerti bútorokhoz nemcsak a sértett által is felhasznált ötlet szolgált alapul, hanem azok létrehozásához *magukat az egyéni, eredeti jellegű alkotásokat használta fel*. Tekintettel arra, ilyen bútorokat nem csak a sértett gyárt (hazánkban és külföldön is számos mester készít hasonló alkotásokat), elmondhatjuk, hogy széles körben ismert, bevett bútortípusokról van szó, amely bútortípusok készítésére egyik alkotónak sincs monopóliuma. A sértett szerzői joga akkor sérülhetett, ha „minden változtatás nélkül, 'egy az egyben' másol[ta] le valaki”¹⁶ az általa készített egyéni, eredeti jellegű alkotásokat.

Az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján az állapítható meg, hogy a vádlott bemutatott bútorgarnitúrája (asztal két paddal) a sértett bútorai *szolgai másolásának* eredményeként jött létre. Szolgai másolás esetében az eredeti alkotás *azonos formában* (egyszerű másolással)¹⁷ vagy *minimális változtatásokkal* történő – a szerző engedélye nélküli – felhasználására kerül sor. Ezzel kapcsolatban utalunk „a Legfelsőbb Bíróság által kialakított álláspontra, mely szerint az *összbenyomás* alapján állapítható meg az azonoság.”¹⁸ Ugyan a jelen esetben kézzel készített fabútorokról van szó, azaz jellegüknél fogva nem készíthető két *teljesen* egyforma belőlük, az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott dokumentumokban található fényképmásolatok alapján az állapítható meg, hogy a sértett és a vádlott kerti kiülőgarnitúrája között olyan nagyfokú az egyezőség, hogy szerzői jogi értelemben vett – jogosulatlan – felhasználásról beszélhetünk. A vádlott mint felhasználó nem hozott létre az alapul vett művekhez képest a saját szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jellegű alkotást.¹⁹ A kérdéses művek összevetésével megállapítható, hogy az eredeti mű(vek) ismerete nélkül nem készülhetett volna el ebben a formában a vádlott bútor, tehát „egyértelmű és tudatos” felhasználásról van szó.²⁰

- a bútorok funkciója nyilvánvalóan azonos, a garnitúra elemei mindkét esetben egy asztal és két támlás pad,
- a bútorok konstrukciója, szerkezeti elemeinek kialakítása, azok méretezése és összeépítése – ebből következőleg a két garnitúra összhatása is – gyakorlatilag azonos,
- az asztallap és a padok támlája és ülőfelülete eltérő mintázatú, ami azonban a fa mint anyag jellegéből fakad (nincs két azonos mintázatú); az asztallaphoz és a padok támlájához és ülőfelületéhez kivágott forma sem teljesen azonos a két mesternél, mivel azokban az adott deszka természetes formája köszön vissza,
- a felhasznált faanyagok eltérőek: a sértett nyárfával, a vádlott égerfával dolgozott, ez azonban az összbenyomáson nem változtat,

¹⁵ Vö. még SZJSZT-10/2005: Vázlattervek felhasználása emblématerv készítéséhez.

¹⁶ SZJSZT-07/2005: Ruhatervek szerzői jogi védelme, ötletek felhasználhatósága.

¹⁷ SZJSZT-16/2003, i. m. (4).

¹⁸ SZJSZT-21/2000: Könyvillusztrációk jogosulatlan felhasználása.

¹⁹ SZJSZT-21/2005, i. m. (8).

²⁰ SZJSZT-10/2005, i. m. (15).

- a favastagság is eltérő, illetve a fa felületkezelésének módja, ez azonban megint csak nem befolyásolja az összehatást,
- az asztal és a padok lába és talpa azonos mind technikára, mind méretre nézve (a rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok szerint a vádlott számára az az alkalmazottja készítette a talpsablonokat, aki korábban a sértett alkalmazásában állt, és elmondása szerint: „... én készítettem a sablonokat ahhoz is, amit a vádlottnál csináltunk. Méretre pontosan ugyanolyan ... ezek a sablonos talpak ezek egyediek ... nem volt egyszerű új sablont kitalálni, ezért olyan sablont készítettem, mint amivel a sértettnél már dolgoztam. ... nem hoztam el tőle sablonokat, hanem utána emlékezetből otthon készítettem sablonokat”).

Összességében elmondható, hogy a vádlott által készített garnitúra követi a sértett garnitúráinak egyéni, eredeti kialakítását, a bútorok karakterükben, összehatásukban megegyeznek, mely egyezés a hétköznapi szemlélő számára is egyértelmű.²¹

A bíróság által feltett első kérdés harmadik részére válaszolva, a rendelkezésünkre bocsátott fényképmásolatok alapján az állapítható meg, hogy a vád tárgyává tett kerti kiülőgarnitúra gyártása sérti a sértett szerzői [többszöröségi (Szjt. 18. §) és terjesztési (Szjt. 23. §)] jogát. (A vádlott a rendelkezésre álló dokumentumokban utal arra, hogy alkotásait eredetileg magáncélra hozta létre. Az Szjt. 35. § (1) bekezdése valóban kivételt enged a többszöröségi szerzőnek fenntartott vagyoni joga alól, azaz egy ilyen kerti bútor magáncélra történő megalkotása tartozhat a szabad felhasználás körébe.²² Azonban a magáncélra létrehozott példányok – akár ingyenes – forgalomba hozatala már terjesztésnek minősül, így semmiképpen sem sorolható a szabad felhasználás esetkörébe, de a szabad felhasználásnak a magáncélú többszörösítésre vonatkozó és az általános feltételei sem teljesülnek ilyenkor.²³)

Ad 2. A Szerzői Jogi Szakértő Testület állandó gyakorlata szerint az említett bútorok forgalmi értékének megállapítására az eljáró tanács nem vállalkozhat.²⁴ A szerzői jog megsértésével történő előállítás és forgalmazás esetén megállapítható vagyoni hátrány összegének megállapítása kapcsán is hasonló a helyzet, hiszen a tényállás megítéléséhez vizsgálandó, a szerzői jogok megsértésével összefüggésben a szerzőt ért vagyoni hátrány összegének meg-

²¹ Vö. SZJSZT-21/2005, i. m. (8).

²² Szjt. 35. § (1) Természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik az építészeti műre, a műszaki létesítményre, a szoftverre és a számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázisra, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítésére. Kotta reprográfiával [21. § (1) bek.] magáncélra és a (4) bekezdés *b)–d)* pontjában szabályozott esetekben sem többszörözhető.

²³ Szjt. 33. § (2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására, és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

²⁴ Vö. pl. SZJSZT-08/2000/1-2: Szoftverek és hangfelvételek illegális másolása; az okozott vagyoni hátrány; SZJSZT-31/2003: Rajzfilmfigura reklámcélú felhasználása esetén járó jogdíj; SZJSZT-22/2001: A személyhez fűződő jogok megsértése csomagolóanyag áttervezésével összefüggésben.

állapítása a bíróság feladata.²⁵ A rendelkezésre álló dokumentumok alapján azonban az eljáró tanács az alábbi *támpontokat* nyújtja a számíthatóhoz, illetve a becsléshez.

Előjáróban megjegyezzük, hogy e kérdés megválaszolásakor is csak a rendelkezésre álló dokumentumokban bemutatott két kerti kiülőgarnitúrát tudjuk figyelembe venni. (Hozzátéve, hogy a sértett a vagyoni hátránya, illetve a kára megjelölésekor is csak ezeket az alkotásokat veszi figyelembe, a többi bútor gyártását nyilatkozatai szerint „nem tekinti sérelmesnek”).

A sértett által vagyoni hátránnyként megjelölt 30 000 000 forint az eljáró tanács megítélése szerint *eltúlzottnak* mondható.

2.1. A sértett nyilatkozata szerint arra tekintettel, hogy a vádlott olcsóbban árulja a kérdéses kerti kiülőgarnitúrákat, és „a példáján mások is vérszemet kaptak, és már sok hamisító van”, a saját garnitúráit nem tudja értékesíteni. A 30 000 000 forintot vélhetően egyszerűn a saját darabonkénti kb. 300 000 forintos eladási ára és a vonatkozó időszakban kieső megrendelések száma alapján határozta meg. Ugyanakkor *még ha bizonyítást is nyer*, hogy a sértett a vádlott szerzői jogi jogsértésének következtében valóban kb. 100 vásárlótól esett el, *nem a teljes árral*, hanem a haszonnal kell kalkulálni a vagyoni hátrány összegének megállapításához, ami a fenti adatokkal számolva is jóval kisebb összeg, nagyságrendileg 3 000 000 forint. A vagyoni hátrány fogalmába nem tartozik bele az általános forgalmi adó, így ezt is figyelembe kell venni az összeg meghatározásánál.²⁶ A sértett nyilatkozata szerint ráadásul kezdetben csak vevői 25%-ától esett el, és csak később szorult ki teljesen erről a piacról a jogsértés következményeként. Megjegyezzük továbbá, hogy más jogsértők tevékenysége nem vehető figyelembe a vádlott szerzői jogi jogsértésével keletkező vagyoni hátrány számításánál – az ő tevékenységük miatt keletkező vagyoni hátránynak, illetve kárnak egy velük szemben folytatott büntető-, illetve polgári eljárás keretében lehet relevanciája.

2.2. Az iparművészek jogdíjuk érvényesítése jogának részbeni gyakorlását egy erre a célra létrejött szervezetnek, a HUNGART-nak átengedhetik, és így a már egyszer nyilvánosságra hozott alkotásaik bármely további felhasználását (amennyiben az a hatályos szerzői jogi rendelkezések értelmében jogdíjköteles) a HUNGART előzetes hozzájárulásához köthetik. Ilyenkor a jogdíj mértéke elsősorban a felhasználás jellegének, terjedelmének a függvénye, és általános tarifaként vagy egyedi szerződés keretében kerül meghatározásra. Az Szjt. rendelkezésein alapuló jogdíjtarifák kizárólag a HUNGART közreműködésével történő jogosítások tekintetében érvényesek, ugyanakkor *viszonyítási pontként* hasznosak lehetnek a

²⁵ SZJSZT-06/2004: Grafika jogosulatlan felhasználása CD-borítón. L. még: SZJSZT-32/2000: Könyvillusztrációk engedély nélküli felhasználásával okozott vagyoni hátrány mértéke; SZJSZT-17/2002: Szerzői és védjegyjogok megsértése rajzfilmfigurákkal összefüggésben; a jogsértéssel okozott vagyoni hátrány.

²⁶ SZJSZT-15/2000/1–2: Szoftver jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítása.

vagyoni hátrány számítása során is. A jelen ügyben kérdéses bútorok a díjszabás „Egyéb anyagokon történő felhasználás (pl.: textília, bőr, csomagolópapír stb.)” kategóriájába tartoznak, ahol is a díj a kiskereskedelmi eladási ár százalékos arányában kerül megállapításra, és a nettó eladási ár 10%-át teszi ki. Amennyiben a kiskereskedelmi eladási ár nincs rögzítve, akkor a HUNGART és a felhasználó közötti szerződéses engedélyezésben egy átlagos kiskereskedelmi eladási ár kerül meghatározásra, melyet a kiszámítás alapjául használnak fel.

A jelen ügy egyik tanúvallomása szerint a vádlott nagyjából 100-130 darab garnitúrát adott el, darabját 160 000-tól 220 000 forintig. A vádlott jóval kisebb darabszámot jelölt meg, azonban még ezekkel a forgalmi adatokkal kalkulálva is nagyságrendileg 1 500 000–3 000 000 forintról beszélhetünk. A sértett szerint a vádlott 75 000 forintért is árult garnitúrákat, ez esetben viszont az összeg még kisebb.

Hozzáteesszük, hogy ezzel a számítással a vádlott gazdagodásának a nagysága határozható meg pontosan, a sértettet ért kár, valamint a vagyoni hátrány megállapítása során az elmaradt haszon részeként ugyan számolhatunk a sértett által alkalmazott eladási árral (lásd 2.1. pont), viszont ebben az esetben tekintettel kell lennünk arra, hogy ezen a magasabb áron a vásárlók száma vélhetően alacsonyabb lett volna.

2.3. Az Szjt. 42. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg: „az alkotóművészet területén (mint a legtöbb területen) az árakat a szerződő felek alakítják ki a megállapodásuk során”.²⁷ A sértett akként nyilatkozott, hogy évi 500 000 forint „licenzdíjat” kért volna a vádlottól annak fejében, hogy zavartalanul gyárthassa és árusíthassa a bútorokat. Ez a kérdéses időszakra vonatkozóan nagyságrendileg 1 500 000 forintot tett volna ki. A mérlegelésnél figyelembe vehető, hogy a sértett ezt a nagyságrendet tartotta reálisnak a jogszerű felhasználás fejében fizetendő szerzői jogdíj meghatározásakor.

Az eljáró tanács válasza a védői beadványban feltett kérdésekre

Ad 1. Ahogyan azt a bíróság által feltett 1. kérdésre adott válaszunkban kifejtettük, a lektorátus termékminősítése *önmagában nem keletkeztet szerzői jogi védelmet*. Bár a zsűrizés a szerzői jogi védelemnek sem nem előfeltétele, sem nem keletkeztetője, az alkotások egyéni, eredeti jellegének a megállapításához a termékminősítések kiváló támpontul szolgálhatnak.

Ad 2. Az 1. kérdésre adott válaszból következően a termékminősítések során alkalmazott megfogalmazásmódnak a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége. A szerzői jogi védelemhez ugyanis nem szükséges semmiféle regisztráció, minősítés és zsűriztetés

²⁷ SZJSZT-12/2004: Képzőművészeti alkotások szerzői jogi védelme; tervezői díj utólagos meghatározása.

sem. *Minden* alkotás, amely az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területére esik, *egyéni, eredeti jelleggel* bír, és a törvény nem zárja ki az oltalom köréből, szerzői jogi védelem alá tartozik mégpedig „automatikusan”, a létrehozás pillanatától kezdve.

Ad 3. A termékminősítésekben megjelölt darabszámnak a szerzői jogi védelemre nincs hatása. (A darabszámok megjelölésének a termék árára lehet hatása, korábban adózási szempontból is jelentősége lehetett – a szerzői jogi védelmet azonban nem befolyásolja.²⁸) A minősítő által készített bútor valamennyi – így nem csak a termékminősítésben meghatározott számú – példánya szerzői jogi védelemben részesül, amennyiben megfelel az Szjt. által meghatározott, a korábbi pontokban ismertetett feltételeknek. Természetesen harmadik személy szolgai másolását sem teszi jogszerűvé az, ha az általa készített másolat a termékminősítésben szereplő darabszámon felül készült.

Ad 4. Az, hogy „általános berendezési tárgyokról” van szó, nem jelenti, hogy egy iparművész számára ne állna rendelkezésre olyan mozgástér, amelyen belül egyéni, eredeti módon fejezhetné ki személyiségét. Asztal, szék, pad, kiülő esetében is rendkívüli formagazdagságot láthatunk, és az iparművészet ezen ágában is létrehozható olyan egyéni, eredeti jellegű műalkotás, mely az alkotó személyiségét tükröző karakterrel bír.

Ahogy azt a bíróság által feltett 1. kérdésre adott válaszukban elemeztük, egy már létező bútorhoz pusztán hasonló alkotás létrehozása nem jogsértő. Nem az alkotásban kifejeződő ötletnek, hanem magának a műnek a felhasználásához (pl. többszörözéséhez, átdolgozásához) szükséges az alkotó engedélye: „... az alkotás ihlető forrásaként a már meglévő művek is szabadon használhatók, mégpedig nemcsak az Szjt. 1. § (6) bekezdése értelmében (gondolat, elv nem védhető), de a stílus, a formai megoldások egy-egy eleme átvétele értelmében is.”²⁹

Mint korábban kifejtettük, az eredeti alkotás *azonos formában* (egyszerű másolással) vagy *minimális változtatásokkal* történő – a szerző engedélye nélküli – felhasználása viszont szolgai másolásnak minősül. Fabútorok esetében jellegüknél fogva nem készíthető két *teljesen* egyforma, ugyanakkor az *összbenyomást* tekintve beszélhetünk olyan nagyfokú egyezőségről, hogy már szerzői jogi értelemben vett jogosulatlan felhasználásról legyen szó, magának a korábbi műnek (és nem az alapul fekvő ötletnek) az egyértelmű és tudatos felhasználásáról. A vádlott bútorain látható változtatások (így a faanyag eltérő megválasztása, az asztallap vastagságának a módosítása) jelen esetben olyan *minimálisnak* minősülnek, melyek eredményeképpen az összbenyomás azonos maradt. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy nem adható meg olyan „tűrészhatár” az asztallap vastagságát illetően, amelyen túl már nem tekinthető szolgai másolásnak egy ilyen kerti bútor létrehozatala, hiszen az azo-

²⁸ L. még SZJSZT-24/2002: Miniatúrák elkészítése után fizetendő szerzői jogdíj.

²⁹ Gyertyánfy: i. m. (7), p. 225.

nossághoz nem egyszerűen az egyes bútorlemek mérete és anyaga vizsgálandó, hanem az összbenyomás.

Így *esetről esetre*, az összbenyomást vizsgálva dönthető el, hogy szolgai másolásról vagy pusztán azonos ötlet alkalmazásáról van-e szó (a párhuzamos alkotás lehetőségét is mérlegelve).

Megjegyezzük, hogy amennyiben – az eredeti alkotó személyiségi jegyeit mutató gondolati formák megtartása mellett – a változtató, kiegészítő vonások önmagukban is olyannyira lényegiek lennének, hogy megfelelnek az egyéni és eredeti mű követelményének, átdolgozásról is beszélhetnénk, azonban ez szintén az eredeti mű szerzőjének az engedélyével lehet jogszerű.³⁰ A jelen esetben a vádlott módosításai nélkülöznek bármiféle egyéni, eredeti jelleget, és így nem jött létre „az eredeti műből származó más mű”, azaz nincs szó a sértett kerti bútorainak átdolgozásáról sem.

Az, hogy egy iparművészeti alkotást a vevők miért vásárolnak meg, a szerzői jogi védelem szempontjából irreleváns. A vevők valóban választhatnak pusztán esztétikai szempontok alapján (mert az adott alkotás tetszik nekik), az eladó viszont ettől függetlenül szolgai másolás eredményeként létrejött alkotást terjeszt az eredeti alkotó engedélye nélkül. Hangsúlyozzuk továbbá, hogy más szerző alkotásának *eltérő minőségben* történő többszörözése nemhogy nem teszi jogszerűvé a felhasználást, de a mű integritásához való jog sérelmét is jelentheti.³¹

Ad 5. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól.” Ennek megfelelően az eljáró tanácsnak nem áll módjában a kérdéses bútorokat a vádlott lakóhelyén megtekinteni.

Ad 6. Mint arra a korábbi pontokban már utaltunk, a szerzői jogi védelem „automatikusan”, az alkotás létrehozásának pillanatában keletkezik az Szt. által meghatározott feltételek teljesülése esetén. A formalitásmentes oltalom elvének megfelelően nincs szükség semmilyen nyilvántartásra, regisztrációra, kihirdetésre a szerzői jog keletkezéséhez.

Egy bútorkészítő létrehozhat egy szerzői jogi védelem alatt álló alkotással teljesen azonos művet anélkül is, hogy tudna annak létezéséről, ebben az esetben azonban természetesen

³⁰ Szt. 29. §.

³¹ Vö. „A felperes magas művészi színvonalú kabalafigurát alkotott. Az alperes erről silány minőségű másolatokat készített, ... Mivel a két figura egyezése a hétköznapi szemlélő számára is egyértelmű, és mindkét figura széles körben terjesztésre került, ez azt a benyomást keltheti, hogy a felperes művészi színvonala csökkent.” – SZJSZT-21/2005, i. m. (8).

nem követ el jogsértést, hiszen a párhuzamos – egymástól független – alkotások önálló védelemben részesülhetnek. Az tehát nem elvárt, hogy egy bútorkészítő ismerje a világon található valamennyi, szerzői jogi védelem alatt álló művet.

Azonban ha nem egymástól független alkotásokról beszélünk, hanem a bútorkészítő egy már létező, általa jól ismert bútorról *azonos* vagy ahhoz képest csak *minimális változtatásokat* tartalmazó bútort hoz létre, szolgai másolásról beszélhetünk akkor is, ha nem tud arról, hogy a szerzői jogi törvény rendelkezéseibe ütközik a cselekménye (tekintve, hogy a szerzői jogi törvény személyi hatálya rá is kiterjed). A jelen esetben a korábbi mű egyértelmű és tudatos felhasználásáról van szó, ráadásul a rendelkezésre bocsátott dokumentumok szerint a sértett maga is tájékoztatta arról a vádlottat, hogy szerzői jogi védelem alatt álló iparművészeti alkotásokat többszöröz és terjeszt, így a vádlottól minimálisan az lett volna elvárható, hogy tájékozódjon a védelem fennálltával, illetve a felhasználás feltételeivel kapcsolatban. Még ha a sértett tájékoztatásának tartalmát kétségesnek is ítélte meg, elvárható lett volna, hogy a bútorok további többszörözése és terjesztése előtt a jog- és ténykérdéseket – akár az SZJSZT bevonásával – tisztázza.

Ad 7. A bútorkészítő nem a termékminősítések léte vagy speciális tartalma miatt köteles szerzői jogdíjat fizetni az eredeti mű alkotójának, hanem azért, mert az Szjt. értelmében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére, mely engedély felhasználási szerződéssel adható, és főszabály szerint a szerzőt a mű felhasználására adott engedélye fejében díjazás illeti meg. A szerzői jogdíjnak – eltérő megállapodás hiányában – a *felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia*. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozáttal mondhat le.³² A szerzői jogdíj mértéke a *felek megállapodásától* függ, tekintve, hogy a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg.³³ Az összeg meghatározásakor a felek a felhasználási szerződéssel megszerzett joghoz igazítják a díj mértékét (azaz az függ attól, hogy a szerződéssel milyen felhasználási módra, mely időre szerez felhasználási jogot a felhasználó, ez a jog kizárólagos-e stb.).

A megfizetés formájára sincs speciális előírás, a felek szerződésbe foglalt megállapodásának megfelelően fizetendő (akár részesedésarányosan, meghatározott periódusokra vonatkozóan, akár fix díjban is kiköthető, és egyszeri alkalommal fizethető). „Iparjoggal kapcsolatos díjfizetési kötelezettségről” viszont a jelen esetben nincs szó, tekintve, hogy szerzői jogi védelem alatt álló alkotásról van szó, és nem az iparjogvédelem tárgykörébe eső termékről (bár a párhuzamos oltalom elvének megfelelően akár formatervezésiminta-oltalomban is részesülhetnének a kérdéses bútorok, de erről az eljáró tanácsnak nincs tudomása).

A felhasználáshoz szükséges engedély beszerzésének és a szerzői jogdíj megfizetésének elmulasztása esetén a szerzői jog megsértéséről beszélhetünk, melynek polgári jogi jogkö-

³² Szjt. 16. § (1) és (4) bekezdés.

³³ Szjt. 42. § (2) bekezdés.

vetkezményeit (mint a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését vagy a kártérítést) az Szjt. taglalja.³⁴ Amennyiben másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői jogát *vagyoni hátrányt okozva* sérti meg valaki, ez a cselekménye már büntetőjogilag értékelhető, azaz a Btk. által meghatározott jogkövetkezményekkel is számolni kell.³⁵ Amennyiben tehát valaki a szerzővel kötött felhasználási szerződés (így engedély és díjfizetés) nélkül többszöröz és terjeszt egy szerzői jogi védelem alatt álló alkotást, azaz megsérti az adott alkotó szerzői jogát, és ezzel vagyoni hátrányt okoz neki, a cselekmény megvalósíthatja a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének büntető törvénykönyvbeli tényállását. A vagyoni hátrány okozása megtörténtének, illetve nagyságának mérlegelése a bíróság feladata, ezzel kapcsolatban utalunk a bíróság által feltett 2. kérdésre adott válaszuk szempontjaira.

Az eljáró tanács válasza az ügyészi beadványban feltett kérdésekre

Ad 1–4. Ezekre a kérdésekre vonatkozóan lásd a bíróság által feltett 1. kérdésre adott válaszukat.

Ad 5. Erre a kérdésre vonatkozóan lásd a bíróság által feltett 2. kérdésre adott válaszukat.

*Dr. Györi Erzsébet, a tanács elnöke
Dr. Pogácsás Anett, a tanács előadó tagja
Pohárnok Mihály, a tanács szavazó tagja*

Összeállította: Barsvári Tímea

³⁴ Szjt. 94. §.

³⁵ L. a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 385. §-át.